

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 1, Article Number: 1C0479

NWSA-EDUCATION SCIENCES

Received: July 2011
Accepted: January 2012
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Raşit Zengin
Ömer Lutfi Alşahan
Firat University
rzengin@firat.edu.tr
Elazig-Turkey

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRENME STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördüğü lise, okul öncesi eğitim durumu ve ailesinin sosyo-ekonomik düzeyinin (anne ve babanın öğrenim durumu, anne ve babanın meslekleri ve ailesinin aylık gelirinin) öğrenme stillerine etkisi incelenmiştir. Araştırma 2009-2010 öğretim yılında Firat Üniversitesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliğinde okuyan öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırma durumu tespit için yapılan nicel bir çalışma örneği olup, araştırmada katılımlı gözlem ve çoktan seçmeli anket kullanılmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin belirlenmesi amacıyla, fen bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyan 95 dördüncü sınıf öğretmen adayına Kolb Öğrenme Stili Envanteri uygulanmıştır. Uygulama araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının çoğunun (%89,4) ayrıştırıcı ve özümseyen öğrenme stiline sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle yapılan MANOVA istatistik sonuçları, cinsiyet ve ailenin aylık gelirinin, öğretmen adayının öğrenme stili ile arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayları, Öğrenme Stilleri, Öğrenme, Fen Bilgisi, İlköğretim

THE EVALUATION OF LEARNING STYLES OF SOME CANDIDATES TEACHERS IN TERMS OF SOME VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study, teacher candidates gender, education sees high school, pre-school education level and family socio-economic level (mother and father educational status, mother's and father's occupation, and family monthly income) investigated the effect of learning styles. Research in 2009-2010 was conducted with students studying at Firat University, Department of Elementary Science Teacher. Is an example of a quantitative study to determine the status of research, study, observation and participation in a multiple-choice questionnaire was used. Study to determine teacher candidates learning styles, 95 fourth-grade teacher who read science teacher in the Kolb Learning Style Inventory applied to candidates. Application of research results, the majority of teacher candidates (89,4%) that break down and absorb their learning style has emerged. From this point on statistical results of the MANOVA, gender and the family's monthly income, a significant relationship between pre-service teachers with the learning style that has emerged ($p<0,05$).

Keywords: Teacher Candidates, Learning Styles, Learning, Science, primary education

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Bireylerin kendi kendilerini yönlendirebilmeleri, bilgiye erişme yollarını bilmeleri, bu bilgiyi kullanabilmeleri ve öğrenme becerilerine sahip olmaları, öncelikle "öğrenmeyi öğrenmesi", içinde bulunduğumuz bilgi çağına ayak uydurabilmeleri için gereklidir. Diğer bir ifadeyle, "yaşam boyu öğrenme" içinde bulunulan çağın bir gereğidir ve yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için öğrencilerin, öğrenmeyle ilgili çeşitli taktik, teknik, beceri ve bilişsel özelliklere sahip olmaları gerekmektedir [1]. Bu özellikler de bireylere sunulacak kaliteli bir eğitim ile mümkündür.

Bu tanımdan yola çıkarak, eğitimi, belirlediği hedefler doğrultusunda, aldığı dönütler gereği kendini değiştirebilen ve yenileyebilen, gelişmeye ve yeniliğe açık aktif bir süreç olarak tanımlanabilir.

İnsanı toplumsal bir varlık yapan ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. "Öğrenme", değişik biçimlerde tanımlanmakla beraber, psikologların çoğu öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşim kurması sonucu oluştuğu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünde birleşmektedirler [2]. Kolb "öğrenme" kavramını, yaşantının dönüştürülmesi yoluyla oluşturulan bilginin elde edildiği süreç olarak tanımlamaktadır [3].

Öğrenme tanımları incelendiğinde, öğrenmenin ortak özelliklerinin; Davranışta gözlenebilir bir değişme olması, Davranıştaki değişimin nispeten sürekli olması, Davranıştaki değişimin yaşantı sonucunda olması, Davranıştaki değişimin yorgunluk, hastalık, ilaç alma vb. etkenlerle geçici bir biçimde meydana gelmemesi, Davranıştaki değişimin sadece büyüme sonucunda oluşmaması, olduğu görülmektedir [4]. Sonuç olarak, "öğrenme", bireyin yaşantısı içinde gerçekleşen, kalıcı davranış değişikliğidir.

İlk kez 1960 yılında Rita Dunn tarafından ortaya atılan "öğrenme stili" kavramı, üzerinde sürekli çalışılan ve araştırılan bir konu olmuştur. Bu çalışmaların temel amacı, insanların birbirinden farklı olarak öğrendiklerini ortaya koymaktır. Bireylerin kişilik özellikleri bakımından farklı özelliklere sahip olmaları, araştırmacılar ve eğitimcileri bu farklılıkların kaynağına yönlendirmiştir. Öğrenme stilleri konusunda uzun çalışmalar yapan Dunn ve Dunn [5] "öğrenme stili"ni, her bireyde farklılık gösteren, bireyin yeni ve zor bilgi üzerine odaklanması ile başlayan bilgiyi alma ve belleğe yerleştirme süreciyle devam eden bir yol olarak ifade etmişlerdir. Öğrenme stilleri, yaşamımızın her anında, her boyutunda davranışlarımızı etkileyen ve doğuştan var olan karakteristik özelliklerdir [6].

Kolb, ("öğrenme stili"ni, öğrenmede kişisel olarak tercih edilen yöntem [3]; Peker, "bireyin bilgiyi algılama ve işleme boyutlarını dikkate alan bireysel özelliklerin örüntüsü" olarak tanımlamaktadır[7]. Ülgen ise "öğrenme stillerini", bireyin öğrenme koşulları ve öğrenme sürecindeki tercihleri ile ilgili olduğunu belirtmiştir [8].

"Öğrenme stili", en genel anlamıyla bireyin öğrenmeye yönelik eğilimlerini ya da tercihlerini gösteren özelliklerdir [9]. Öğrencilerin öğrenme stillerinin belirlenmesi; öğretmenin öğretimi planlamasını, eğitim hedeflerinin ve konunun yapılandırılmasını, iletişim araçlarının seçimini, çalışma gruplarının organizasyonunu etkilediği gibi, öğrencilerin sorumluluklarını algılamalarını da sağlar. Öğrencilerin kendi öğrenme stillerini bilmeleri, öğrenme tercihleri ve öğrenme sürecindeki kuvvetli yönlerinin farkına varmalarını ve bu yönlerini geliştirecek çalışmalar yapmalarını sağlar. Diğer öğrenme stillerinin bilinmesi de öğrenciyi aktif bir problem çözücü durumuna getirecektir. Böylece öğrenme stillerinin

bilinmesi gerek öğrencinin akademik başarısını gerekse yaşam sürecindeki başarısını olumlu yönde etkileyecek bir unsur olacaktır.

Sonuç olarak, "öğrenme stili", bireyin bilgiyi algılama, işleme ve kullanmada izlediği yoldur. Öğrenme stiline farkında olan bir öğrenci kendi öğrenme yollarını tanır ve öğrenmelerini yönlendirebilir. Öğrenilecek bir materyalin bütün öğrenciler tarafından kavranmasını sağlamak için materyalin değişik yönlerden ele alınması, farklı öğrenme stillerine uygun örnekler ve yöntemlerle sunulması, konunun kavranılmasını ve kalıcılığını etkiler.

2. DENEYSEL ÇALIŞMA (EXPERIMENTAL METHOD)

Araştırma durumu tespit için yapılan nicel bir çalışma örneği olup, araştırmada katılımlı gözlem ve çoktan seçmeli anket kullanılmıştır.

Araştırma 2008-2009 öğretim yılında Fırat Üniversitesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında okuyan öğrencilerle yürütülmüştür. Ön koşul olarak öğretmen adaylarının öğrenme stilleri belirlenmesi uygun görülmüştür. Bu koşul altında fen bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyan 95 öğretmen adayına Kolb Öğrenme Stili Envanteri (KÖSE) uygulanmıştır. Yapılan araştırmada 10 öğretmen adayının öğrenme stili tespit edilememiştir. Araştırma, 85 öğretmen adayı üzerinde devam etmiştir. Çoğunun ayrıştıran öğrenme stiline sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu araştırmanın evrenini kapsayan fen bilgisi öğretmen adaylarının baskın öğrenme stillerine ait demografik dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin demografik dağılımı
(Table 1. Demographic distribution of teacher candidates learning styles)

ÖĞRENME STİLLERİ	N	%
Değiştiren	3	3,5
Özümseyen	25	29,4
Ayrıştıran	51	60,0
Yerleştiren	6	7,1
TOPLAM	85	100,0

Öncelikle anket sonuçları ele alınarak ayrıştıran ve özümseyen öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördüğü lise, okul öncesi eğitimine, anne ve babasının öğrenim durumu ve mesleklerine ve son olarak ailesinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Anket analizleri bittikten sonra öğretmen adaylarının verdiği cevaplar tek tek ele alınarak analiz edilmiştir. Araştırma baskın öğrenme stilleri olan "ayrıştıran" ve "özümseyen" öğretmen adaylarına ilişkin gözlem bulguları incelenmiştir. Her öğretmen adayının verdiği cevaplar gruplara ayrılarak, diğer öğretmen adayları ile karşılaştırılmıştır. Bu sonucunda ise yeni gruplar eklenmiş ve bulgular bütünleştirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

Bu bölümde ayrıştıran ve özümseyen öğrenme stiline sahip öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırma anket ve gözlem bulguları birlikte ele alınmıştır. Araştırma kapsamındaki 85 fen bilgisi öğretmen adayının sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmektedir.

Öğretmen adaylarının demografik özelliklere göre ayrıştıran ve özümseyen öğrenme stillerine ait bilgilerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3'de gösterilmiştir. Tablo 3'de cinsiyet değişkeninin öğrenme stilleri üzerinde anlamlı bir farklılığı

görülmektedir ($F=5,093$, $p=0,027$). Bu farklılık ayarştıran öğrenme stilinin cinsiyet üzerinde $X=1,33$ olarak görülmektedir. Özümseyen öğrenme stilinin cinsiyet üzerindeki etkisi ise $X=1,60$ 'dır. Yani öğrenme stilinin cinsiyet üzerine etkisi özümseyen öğrenme stiline doğru kaymaktadır. Buna göre ankete katılan öğretmen adaylarının özümseyen öğrenme stiline sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yine aynı tablo incelendiğinde ailenin aylık geliri değişkenin öğrenme stilleri üzerinde de anlamlı bir farklılık yaratmaktadır ($F=8,924$, $p=0,004$). Buna göre ailenin aylık geliri değişkenin ayarştıran öğrenme stili üzerine $X=2,55$, özümseyen öğrenme stiline ise $X=2,04$ olarak görülmektedir. Buna bağlı olarak ankete katılanların ailelerinin aylık geliri değişkenine göre bakıldığında ayarştıran öğrenme stiline sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının demografik değişkenlere göre dağılımı
(Table 2. Distribution of demographic variables teacher candidates)

Demografik Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	44	57,9
Erkek	32	42,1
Öğrenim Gördüğünüz Lise		
Genel Lise	50	65,8
Anadolu Lisesi	5	6,6
Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	21	27,6
Okul Öncesi Eğitim		
Evet	15	19,7
Hayır	60	78,9
Anne Öğrenim Durumu		
Hiç Okula Gitmemiş	17	22,4
İlkokul	33	43,4
Ortaokul	8	10,5
Lise	14	18,4
Fakülte ve Yüksekokul	4	5,3
Baba Öğrenim Durumu		
Hiç Okula Gitmemiş	4	5,3
İlkokul	15	19,7
Ortaokul	10	13,2
Lise	27	35,5
Fakülte ve Yüksekokul	20	26,3
Anne Meslek		
Ev Kadını	74	97,4
Memur ve Memur Emeklisi	2	2,6
Baba Meslek		
İşçi ve İşçi Emeklisi	14	18,4
Memur ve Memur Emeklisi	34	44,7
Serbest Meslek	14	18,4
Çiftçi	8	10,5
Diğer	6	7,9
Ailenin Aylık Geliri		
500 TL ve Altı	7	9,2
500 - 1,000 TL	31	40,8
1,000 - 2,000 TL	30	39,5
2,000 TL ve Üstü	2	2,6

Tablo 3. Öğretmen adaylarının demografik değişkenlere göre ayarştıran ve özümseyen öğrenme stillerine ilişkin bulgular
(Table 3. Teacher candidates are separated based on the demographic variables and absorbs findings about learning styles)

Değişkenler	Öğrenme Stili						F	p
	Ayarştıran			Özümseyen				
	N	X	s.s.	N	X	s.s.		
Cinsiyet	51	1,33	0,48	25	1,60	0,50	5,093*	0,027
Öğrenim Gördüğü Lise	51	2,53	2,40	25	2,92	2,43	0,440	0,509
Okul Öncesi Eğitim	51	1,78	0,42	24	1,83	0,38	0,239	0,626
Anne Öğretim Durumu	51	2,29	1,10	25	2,64	1,32	1,451	0,232
Baba Öğretim Durumu	51	3,65	1,20	25	3,44	1,29	0,476	0,492
Anne Meslek	51	1,04	0,28	25	1,08	0,40	0,266	0,608
Baba Meslek	51	3,39	1,10	25	3,56	1,26	0,356	0,553
Ailenin Aylık Geliri	47	2,55	0,69	23	2,04	0,64	8,924*	0,004

p<0,05

Öğretmen adaylarının demografik özelliklere göre öğrenme stillerine üzerine etkisine ilişkin MANOVA sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrenme stillerinin değişkenlere göre anlamlılık düzeyleri
(Table 4. Significance levels of variables according to learning styles)

Değişkenler	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p
Cinsiyet	1,717	1	1,717	7,710	0,007*
Öğrenim Gördüğü Lise	10,609	1	10,609	1,881	0,175
Okul Öncesi Eğitim	0,014	1	0,014	0,086	0,770
Anne Öğrenim Durumu	0,595	1	0,595	0,461	0,499
Baba Öğrenim Durumu	1,747	1	1,747	1,178	0,282
Anne Mesleği	0,124	1	0,124	2,173	0,145
Baba Mesleği	0,648	1	0,648	0,450	0,505
Ailenin Aylık Geliri	4,586	1	4,586	10,374	0,002*

p<0,05

Tablo 4'te görüleceği gibi, MANOVA analizi sonucunda, öğrenme stillerinin değişkenlerden cinsiyet (F=7.710, p=0.007) ve ailenin aylık gelirlerine (F=10.374, p=0,002) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur (p<0.05). Bunun yanında öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin, öğrenim gördüğü lise (F=1.881, p=0.175), okul öncesi eğitim durumu (F=0.086, p=0.770), anne öğrenim durumu (F=0.461, p=0.499), baba öğrenim durumu (F=1.178, p=0.282), anne mesleği (F=2.173, p=0.145) ve baba mesleği (F=0.450, p=0.505) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı, ayarştıran öğrenme stili 1.33 (± 0.48) ve özümseyen öğrenme stili ise 1.60 (± 0.50) olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu sonuçlar neticesinde cinsiyet değişkenine göre özümseyen öğrenme stiline sahip öğretmen adayları daha fazladır. Ayrıca ailenin aylık gelir değişkenine göre bakıldığında ise ayarştıran öğrenme stili 2.55 (± 0.69), özümseyen öğrenme stili 2.04 (± 0.64) olduğu görülmektedir. Yani öğretmen adaylarının, ailelerinin aylık gelir değişkenine göre bakıldığında ayarştıran öğrenme stillerine sahip olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Çalışmada cinsiyet ve ailenin aylık geliri dışındaki demografik değişkenlerin (öğrenim gördüğü lise, okul öncesi eğitim, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne mesleği ve baba mesleği) öğretmen adaylarının öğrenme stillerine herhangi bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin demografik değişkenlere göre çok fazla değişmediği söylenebilir.

Öğrenme süreçlerine farklı bakış açısı getiren araştırmaların Türkiye’de çok yapılmadığı düşünülürse, çalışmanın bu anlamda önemli bir adım olacağı söylenebilir. Ancak bu araştırma bulguları değerlendirilirken, çalışma için sınırlı sayıda öğretmen adayının, 85 kişiye, kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşıldığı ve içeriğinin yeterince tartışılmamış yeni bir konu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar cinsiyet ana etkisine göre öğretmen adaylarının özümseyen öğrenme stiline, ailenin aylık geliri ara etkisine göre ise ayırtıran öğrenme stiline sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri tespit edilmeli ve uygulanacak eğitim-öğretim planı öğrenme stillerine göre inşa edilmelidir. Üniversitelerdeki eğitim-öğretim planının kişinin öğrenme stillerine göre yapılması, hem başarıyı hem de akademik yapının güçlü bir zemine, iyi bir eğitim düzeyine, uluslar arası yapılan çalışmalara ışık tutacağı kanaatindeyim. Ayrıca öğretmen adayının öğrenme stillerinin tespiti ve buna göre verilen eğitimin çerçevesi oluştukça öğrenci sorunlarının farklı çözüm yolları getiren öğretmen portföyü ile karşılaşacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda öğrenme stillerinin tespiti birçok alanda olacağı gibi bu alanda da çok katkı sağlayacaktır. Genel olarak ise;

1. Çağdaş bir eğitim-öğretim hedefi ve davranışlarının gerçekleştirilmesi için zorunlu seçmeli dersler yerine, seçmeli dersler, ders alacağı öğretmeni özgürce seçmesi, diyaloga ve empatiye dayalı bir eğitim-öğretim ortamlarının sağlanması gerektiği saptanmıştır.
2. Gerçek demokratik değerlere dayalı bir eğitim kültürü benimsenmek ve uygulamak isteniyorsa, hem öğrencilerin hem de öğretmenleri bir terazinin iki eşit tarafı olarak görüp onların ilgi, istek, beklenti ve zorunluluklarını birlikte teşhis etmek ve birlikte sürekli olarak kaliteyi artırmak adına "ihtiyaç analizi" yapmakla mümkündür ([10]).
3. Etkili bir öğrenme için öğrenen kişi öğrenme sorumluluğunu yüklenmeli ve öğrenmeye etkin olarak katılmalıdır. Öğrenmenin başarıyla yerine getirebilmesi, öğrenmeye en uygun stratejinin kullanımına bağlıdır. Öğrenme stilleri ile ilgili bilgi ve beceriler ilköğretimden başlayarak bireye kazandırılmalıdır. Böylece bireyin, hem örgün eğitimde derslerde daha başarılı olmaları, hem de örgün eğitimden sonra yaşadığımız bilgi çağında kendilerini geliştirebilmeleri sağlanır.
4. Öğretmenlerin öğretim stilleri ve öğrenme stilleri hakkında yeterince bilgilendirilmesi son derece önemlidir. Bu bilgilendirme de belki de en önemli şey bireysel farklılık noktasında ele alınan tüm özelliklerle ilgili uygulamalarda ortaya çıkan sonuçların "değişmez, sınırları kesinlikle belli, bu öğrenci şu stile sahip bu nedenle kesinlikle şu şekilde öğrenir" tarzındaki genellemeleri terk etmektir. Bunun yerine tüm bu bireysel farklılıkları "şu yönde eğilimi var, bu alanda kendini daha da geliştirebilir ama şu alanda da desteğe ihtiyacı var" tarzındaki destekleyici ve cesaretlendirici yönlendirmelerle yapmak olmalıdır [11].

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Somuncuoğlu, Y. ve Yıldırım, A., (1998). Öğrenme Stratejileri: Teorik Boyutları, Araştırma Bulguları ve Uygulama için Ortaya Koyduğu Sonuçlar (Learning Strategies: Theory, Research and Implications for Practice). Eğitim ve Bilim. 110, 31-39.
2. Fidan, N. ve Erden M., (1994). Eğitime Giriş. Meteksan Matbaacılık, 5. Baskı, Ankara.
3. Kolb, D.A., (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. New Jersey: Prentice Hall, Inc., Engle wood Cliffs.
4. Senemoğlu, N., (2002). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Gazi Kitapevi. Ankara.
5. Dunn, R. and Dunn, K. (1993). Teaching Secondary Students Through Their Individual Learning Styles Practical Approaches for Grades 7-12. Massachusetts: Allyn and Bacon.
6. Boydak, A., (2001). Öğrenme Stilleri. İstanbul: Beyaz Yayınları.
7. Peker, M., (2003). Kolb Öğrenme Stili Modeli, Milli Eğitim Dergisi, 157, 185 192.
8. Ülgen, G., 1997. Eğitim Psikolojisi. Alkım Yayınevi. Ankara.
9. Özer, B., (1993). Öğretmen Adaylarının Etkili Öğrenme ve Ders Çalışmadaki Yeterliliği. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir.
10. Duman, B., (2008). Öğrenme-Öğretme Sürecindeki Entelektüel Şizofrenizm. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 6(2), 287-321.
11. Bilgin, İ. ve Bahar, M., (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. G.Ü., Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28 (1), 19-38.